

не лише не гармонізовані, але й виглядають як такі, що часто цілком з протилежних позицій прагнуть вибудувати концепції вирішення і ставлення до питань, що мали б бути поставлені і вирішені у рамках «соборного» процесу.

Олена Данилюк (Житомир)

ОСОБЛИВОСТІ ЄВАНГЕЛІЗАЦІЙНО-МІСІОНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РИМО-КАТОЛИЦЬКИХ ЧЕРНЕЧИХ ОРДЕНІВ У КИЄВО-ЖИТОМИРСЬКІЙ ДІЄЦЕЗІЇ

Розглядається діяльність римо-католицьких чернечих орденів на теренах Києво-Житомирської дієцезії в сучасних умовах розбудови української державності.

Ключові слова: Римо-католицька Церква, дієцезія, чернечі ордени.

Olena Danyliuk

FEATURES EVANGELISTIC AND MISSIONARY ACTIVITIES OF ROMAN CATHOLIC RELIGIOUS ORDERS IN KYIV-ZHYTOMYR DIOCESE

The article deals with the activities of of Roman Catholic Religious Orders in the territory of Kyiv-Zhytomyr Diocese, their role and place on contemporary conditions of Ukrainian state.

Keywords: Roman Catholic Church, Diocese of the Roman Catholic Church, Roman Catholic Religious Orders.

Чернече життя є багатогранним явищем, насамперед, – це поширена в ряді релігій форма реалізації ідеалу праведного життя [1, с. 376]. Чернецтво зароджувалося як свого роду контркультура, що протиставила себе суспільству і нормативному християнству та стало складним і незалежним рухом у лоні Католицької церкви [2, с. 37]. Римо-католицькі чернечі ордени належать до соціальних груп, які налаштовані проти загальноприйнятих у суспільстві нормативів культурного порядку і є своєрідними «дублікатами» офіційних суспільних структур [3, с. 485].

На орденську структуру як органічну будову для об'єднання нації звертає увагу Д. Донцов. Він наголошує, що важливою рисою орденів є їх ідеалізм, перевага якості над кількістю, безкомпромісність у досягненні мети. Метою орденів є «радикальний переворот обставин і людської психіки», а програмою ордену – «цілий світогляд», «проголошення війни існуючому людові», існуючому світогляду. Але ідеєю орденів є ідея активної меншості, яка провадить більшість [4].

Проблема значущості впливу західних духовних традицій на розвиток соціально-культурного середовища особливої актуальності

набуває в сучасних умовах. Римо-католицькі чернечі ордени сприяють формуванню національної самосвідомості українців, підтримують самотність української культури, адаптуючи християнську віру до духовної спадщини, культурних традицій та громадських звичаїв українського народу.

Свою діяльність римо-католицькі чернечі ордени провадять на території семи дієцезій Римо-католицької церкви в Україні. Юрисдикція Києво-Житомирської дієцезії, курія якої знаходиться у м. Києві, нині поширюється на церковні структури у Житомирській, Київській, Черкаській та Чернігівській областях. На теренах дієцезії працюють представники 11 чоловічих та 25 жіночих орденів та згромаджень Римо-католицької церкви [5]. Активну євангелізаційно-місіонерську діяльність розвивають 6 чоловічих та 2 жіночих (бенедиктини, кармелітанки) римо-католицьких чернечих орденів, які утримують 14 монастирів:

	Орден Менших Братів (OFM, францисканці)	Орден Босих Кармелітів (OCD, кармеліти босі)	Орден Провідників (OP, домініканці)	Орден Святого Павла Першого Пустельника (OSPPE, пауліни)	Орден Менших Братів Капуцинів (OFMCar, капуцини)	Орден Менших Братів Конвентуальних (OFM Conv, францисканці конвентуальні)	Орден сестер святого Бенедикта (OSB, бенедиктини)
Житомирська область	3	1	–	1	–	–	1
Київська область	1	2	2	1	1	1	–
Черкаська область	–	–	–	–	–	–	–
Чернігівська область	–	–	–	–	–	–	–

Таке розташування монастирів зумовлено поверненням чернечих орденів на історичні території перебування та особливостями національного складу населення, зокрема, діяльністю Спілки Поляків України.

Як зазначає П. Л. Яроцький, кожна римо-католицька дієцезія застосовує специфічну для неї модель становлення і розвитку парафіяльної мережі, використовуючи засоби євангелізації та місіонерства з урахуванням історичних, етнічних, культурних, соціальних і ментальних особливостей регіонів України [6, с. 69–84]. Розглядаючи євангелізаційно-місіонерську діяльність римо-католицьких чернечих орденів на українських теренах, можемо виділити ряд особливостей.

На території Києво-Житомирської дієцезії працюють священники з України, Польщі, Німеччини, Франції, Молдови, Білорусі, Казахстану,

Словаччини, Латвії, Аргентини. До римо-католицьких чернечих орденів і згромаджень належить 63 % складу священнослужителів. Священики-українці проходять навчання у семінаріях як на території України – у м. Львів, м. Городок (Хмельницька обл.), смт Ворзель (Київська обл.), так і за кордоном – у Польщі, Італії, Латвії, Литві, Росії, Білорусі. Все це дає можливість служити Меси багатьма мовами. У 2012 р видавництвом «Luceoia books» при Конференції Римо-католицьких єпископів України видано Римський Месал українською мовою.

Кількісний склад священників Києво-Житомирської дієцезії наведено у таблиці:

Священики Києво-Житомирської дієцезії	Всього	Народилися і проживають в Україні			З інших країн
		Всього	з них навчалися у семінаріях		
			в Україні	за кордоном	
Дієцезіальні	56	42	28	14	14
Належать до римо-католицьких чернечих орденів	50	27	–	27	23
Належать до римо-католицьких чернечих згромаджень	44	16	2	14	28
РАЗОМ	150	85	30	55	65

На початку ХХІ ст. Римо-католицька Церква стала активніше поповнюватися віруючими-українцями, про що неодноразово писала католицька преса та науковці. Як зауважує О. Недавня, ці люди часто не пов'язані з Церквою родинними традиціями чи зв'язками, а діють за власним свідомим вибором, що пояснюється як цілеспрямованою інкультураційною поставою, так й відповідністю католицької духовності духовним запитам певного числа українців, не вихованих в іншій церковній традиції, але вихованих на європейських цивілізаційних цінностях [7].

Незважаючи на секуляризацію суспільства, інститут чернецтва Римо-католицької церкви користується високою довірою у справах солідарності й опіки над соціально незахищеними верствами населення. Соціальну роботу римо-католицькі чернечі ордени координують з католицькою благодійною організацією «Caritas-Spes». Зокрема, францисканці опікуються дитячим будинком для дітей з особливими потребами у с. Денеші (Житомирська обл.), проводять реколекції та семінари-консультації з метою популяризації сімейних цінностей, утримують дитячий літній відпочинковий центр у с. Зарічани

(Житомирська обл.). Окрім проведення уроків катехизації, при францисканських монастирях діють театральні студії для дітей і дорослих, проходять заняття вокально-хорового співу. Наприклад, при парафії св. Йоана з Дуклі в м. Житомирі діють студії вокально-хорового співу «Мрія», «Джерело», «Magnificat», молодіжний театр. Францисканці конвентуальні та капуцини організують щорічні літні зустрічі для молоді.

Соціальну роботу з дітьми проводить Орден Проповідників. При монастирі домініканців у Фастові діє Будинок св. Мартіна де Поррес, у якому домініканці займаються вирішенням проблем дітей із соціально незахищених сімей, працює кухня для малозабезпечених, а також розвиває діяльність музичний гурт «Іхтіс».

Значну увагу римо-католицькі чернечі ордени приділяють екуменічній діяльності. Спільно із Центром св. Климента домініканці здійснюють проект «Успенські читання» – екуменічні зустрічі з бельгійськими бенедиктинцями, на які приїжджають ченці з Шеветоня. Одним із видів екуменічної роботи стала активна підтримка зв'язків із міжнародною «Спільнотою Тезе» (Франція), який є одним із центрів християнського паломництва [8].

В останні роки спостерігається активна участь римо-католицького чернецтва в друкованих та електронних засобах масової інформації, а також збільшення їх присутності в інформаційному просторі мережі Інтернет. Також чернечі ордени здійснюють євангелізаційну та освітню діяльність за допомогою мас-медіа. Зокрема, капуцинам належить мультимедійна студія «Clara Studio», до складу якої входять: телевізійна та студія звукозапису, видавництво і друкарня. Видавництво ордену редагує і друкує журнали «Голос отця Піо» (оригінальна назва «Voce di Padre Pio»), «Прийди», «Водограй» («Твій журнал»). Користується популярністю курс вивчення Святого Письма «Dabar» (з євр. Слово живе та діяльне), який веде священник Роман Лаба OSPPE.

Під керівництвом домініканців у м. Києві діє видавництво «Кайрос», яке активно співпрацює з видавництвами «Життя з Богом» (м. Брюссель), «Свічадо», «Місіонер» (м. Львів) та готує до друку літературу українською, російською та польською мовами. Видається журнал «Колегія» та двотижневик «Католицький вісник», яким з 2014 р. опікуються францисканці. При монастирі домініканців у м. Фастові видається газета «Світло з висоти».

Представники римо-католицького чернецтва беруть активну участь у науковому житті, сприяючи розвитку педагогічної думки та піднесенню рівня науки в Україні. Зростає кількість духовних навчальних закладів, недільних шкіл та катехитичних класів. Особливої уваги як інституції нового для України типу заслуговує Вищий Інститут релігійних наук святого Томи Аквінського. Програма п'ятирічного навчання Інституту включає вивчення предметів з філософії, богослов'я, духовності та історії

Церкви відповідно до католицької традиції. Можливість навчання в Інституті мають люди різних віросповідань і культурних уподобань, що сприяє більш глибокому взаєморозумінню між представниками різних християнських конфесій.

Римо-католицькі чернечі ордени реалізують свої завдання згідно шкіл духовності, істотною умовою виникнення яких є свідомо приналежність до спадщини вчителя – засновника ордену. Кармелітська школа духовності наголошує на внутрішній молитовній практиці і проблемі містичного поєднання з Богом. Санктуарій Матері Божої Бердичівської, яким опікуються кармеліти, є духовною столицею Римо-католицької церкви в Україні.

У бенедиктинському жіночому Абатстві Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії у м. Житомирі працюють майстерні, де сестри пишуть ікони, виготовляють літургійний одяг, свічки та інші релігійні вироби і предмети релігійного культу. Сестри-бенедиктинки проводять реколекції для жінок, індивідуальні зустрічі для тих, хто шукає усамітнення заради поглиблення свого внутрішнього життя та групу християнської медитації у традиції Д. Мейна OSB. Як основа духовного зростання, на реколекціях прищеплюється постійне бажання бути кращим і прагнення удосконалювати це уміння у житті.

Священикам і братам відведена роль активного соціального служіння та повного долучення до усіх подій у державі. Оскільки основною ознакою римо-католицьких орденів залишається соціально орієнтована діяльність, вони не можуть мовчати на прояв соціальної несправедливості. «Як священики ми мобілізуємо людей до молитви, – наголошує С. Широкоградюк OFM. – Духівники і вірні повинні мобілізуватися на молитву, а громадяни на свій громадський обов'язок» [9].

Процес інкультурації римо-католицьких чернечих орденів в Україні означає входження у східну традицію як основу національної культури та їх українізацію, що виявляється у проведенні літургійних обрядів, культурно-просвітницькій діяльності, книгодрукуванні українською мовою. Звертаючись до християнських засад державного будівництва та політичного управління, римо-католицькі чернечі ордени активно пропагують християнські цінності. Їх модернізм приваблює українців близькою духовною традицією, а стабільне зростання та збільшення кількості українців-римо-католиків стало основою і перспективою відродження і розвитку духовності українського народу.

Посилання

1. Релігієзнавчий словник / [за ред. професорів А. Колодного і Б. Лобовика]. – К.: Четверта хвиля, 1996.
2. Лінч Джозеф Г. Середньовічна Церква: Коротка історія / Джозеф Г. Лінч; [пер. з англ. В. Шовкуна]. – К.: «Основи», 1994.

3. Попович М. Культура в розмаїтості понять, явищ і схем поступу / М. Попович // Енциклопедія історії України. – Т. 5: Кон – Кю / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. – К.: Наук. думка, 2008. .
4. Донцов Д. Орден – не партія / Д. Донцов // Хрестом и мечем : Твори. – Торонто, Нью-Йорк, Лондон, 1967. – С. 177–202.
5. Інформатор про адміністративний та особовий стан на березень 2013 р. / [ред. о. Віталій Безшурий, с. Юлія Главацька, п. Дмитро Парубець], Київсько-Житомирська Дієцезія Римсько-Католицької Церкви. – К.: Курія Київсько-Житомирської Дієцезії, 2013. – 163 с.
6. Яроцький П. Л. Релігієзнавство : (Сучасні релігійні процеси у світі й Україні) : підручник / Яроцький П. Л. – К. : Кондор, 2013. – 439 с.
7. Недавня О. Феномен українців в РКЦ : здобутки, проблеми, потенції / О. Недавня // Релігійно-інформаційна служба України. – 2011. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/studios/studies_of_religions/40902/ (дата звернення: 27.10.2014).
8. Клеман О. Тезе : земля доверия и надежды / О. Клеман; [пер. с фр. М. Завалова, О. Ерохина]. – Taizé : Ateliers et Presses, 2000. – 109 с.
9. Широкоградюк С. Кров мучеників приносить свої плоди / Єпископ Станіслав Широкоградюк // Католицький оглядач. – 25.01.2017. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/krov-muchenikiv-prinosit-svoyi-plodi-ieriskop-stanislav-shirokoradyuk> (дата звернення: 27.10.2014)

Ольга Недавня (Київ)

**ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ПЕРЕБІГУ
ІНСТИТУАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СПІЛЬНОТАХ
БОГОПОСВЯЧЕНОГО ЖИТТЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ**

Розглядається динаміка розвитку різних чернечих орденів, чинів та інших інституцій богопосвяченого життя в УГКЦ та характерні особливості їх інституалізації в контексті актуальних потреб українського суспільства.

***Ключові слова:** УГКЦ, чернечі ордени, чини, згромадження, інституалізаційних процес, суспільне життя.*